

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobkyně **M. a.s**. zastoupené JUDr. Václavem Junkem, advokátem se sídlem České Budějovice, Tovární 14 proti žalované **České správě sociálního zabezpečení** se sídlem Praha 5, Křížová 25 v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 7. 2002, č. j. 10 Ca 123/2002-20,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti v částce 1075 Kč k rukám jejího advokáta JUDr. Václava Junka do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalovaná jako stěžovatelka domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 7. 2002, č. j. 10 Ca 123/2002-20, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 20. 3. 2002, č. xxx, předepisující žalobkyni uhradit přeplatek ve výši 7154 Kč, který vznikl na plném invalidním důchodu V. B., a věc jí vrácena k dalšímu řízení .

Kasační stížností stěžovatelka namítá, že předpis úhrady přeplatku byl důvodný, když plný invalidní důchod byl vyplácen v částce 7630 Kč, ačkoliv náležel jen částečný invalidní důchod ve výši 4053 Kč. K žádosti o plný invalidní důchod ze dne 28. 2. 2001 byl rozhodnutím ze dne 10. 5. 2001 přiznán plný invalidní důchod od 1. 3. 2001, neboť podle žádosti bylo do 31. 1. 2001 vypláceno nemocenské a plná invalidita vznikla 1. 3. 2001. Z přípisu žalobkyně z 21. 5. 2001 bylo zjištěno chybné vyplnění žádosti ohledně

nemocenských dávek, v němž nemělo být uvedeno vyplácení nemocenské do 31. 1. 2001, ale „dosud“, s tím, že ke skutečnému ukončení výplaty nemocenských dávek došlo k 1. 5. 2001. Rozhodnutím č. II z 15. 8. 2001 byl proto plný invalidní důchod přiznán od 1. 5. 2001 a současně bylo vydáno rozhodnutí č. I. o přeplatku z titulu současné výplaty nemocenských dávek a plného invalidního důchodu v době od 1. 3. 2001 do 30. 4. 2001 (§ 65 zákona č. 155/1995 Sb.). Rozsudkem krajského soudu z 20.12.2001 byla ovšem obě tato rozhodnutí zrušena pro nedostatek skutkových zjištění. Stěžovatelka uznala, že důvodem k dvojí výplatě byly nesprávné údaje poskytnuté zaměstnavatelem, a proto vydala napadené rozhodnutí vyžadující úhradu přeplatku od zaměstnavatele (žalobkyně). Soud ovšem toto rozhodnutí opět zrušil s tím, že nebyl řádně zjištěn skutečný stav věci. To však podle názoru stěžovatelky vůbec nepřichází v úvahu, protože všechny rozhodné skutečnosti byly zřejmé z žádosti a nebyl možný ani dvojí výklad tam uvedených údajů. Žalobkyně jako zaměstnavatel v žádosti uvedla jako datum skutečného skončení výplaty dávek den 31. 1. 2001 a pokud v kolonce „Nemocenské zastaveno“ uvedla „odpadá“, lze tento údaj vztáhnout jen ke skončení jednoroční podpůrčí doby uvedené na témže řádku. Stěžovatelka dále považuje za chybnou teorii soudu, že bylo její povinností odstranit rozpory v žádosti o důchod jako součást řízení ovládaného zásadou oficiality. Podle názoru stěžovatelky se zásada oficiality vztahuje na zahájení řízení, a to především nesporného, jejím opakem je zásada dispoziční, tedy volné disponování návrhem v řízeních sporných. Kdo a jakým podílem se účastní na zjišťování určují zásady projednací a vyhledávací. Pokud tedy byla soudem zavázána k použití zásady oficiality v souvislosti s průběhem správního řízení a zajišťování důkazů, není toto realizovatelné. Řízení o dávce důchodového zabezpečení je řízením návrhovým (pokud nejde o změnu již přiznané dávky). Stěžovatelka na základě vyplněné žádosti vzala tvrzení v ní uvedená za prokázaná a nevyvolávající potřebu dalšího došetření. Z těchto důvodů považuje napadené soudní rozhodnutí vydané na základě nesprávného právního posouzení, a proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně v písemném vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že ji považuje za nedůvodnou. Příčinou vzniku problému je jednak schematický a jednak nepřehledný formulář žádosti a v důsledku toho byly některé údaje vykládány stěžovatelkou jinak než byly míněny. Žalobkyně přitom formulář vyplnila v dobré víře, že podává pravdivá sdělení. Proto navrhuje zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.). Kasační stížností jsou zřejmě uplatněny důvody uvedené v § 103 odst.1 písm. a) s. ř. s. spočívající v tom, že soud nesprávně posoudil právní otázky.

K tomu ze správního a soudního spisu vyplynuly následující skutečnosti:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 20. 3. 2002, č. X, bylo J. m. a.s., závod M. Ř. (předchůdce žalobkyně) předepsán k úhradě přeplatek ve výši 7154 Kč, který vznikl na plném invalidním důchodu V. B. zaviněním zaměstnavatele, který poskytl nesprávné údaje o výplatě nemocenských dávek, když namísto správného „dosud“ uvedl, že nemocenské dávky byly vypláceny do 31. 1. 2001 a v důsledku toho byl vyplácen v době od 1. 3. 2001 do 30. 4. 2001 důchod v částce 7630 Kč, ačkoliv nenáležel. Opravným prostředkem žalobce bylo zpochybněno zavinění i výše požadované částky. Žádost o přiznání invalidního důchodu V. B. zaslaná zaměstnavatelem dne 28. 2. 2001 Okresní správě sociálního zabezpečení Tábor obsahuje v kolonce „Nemocenské zastaveno od“ termín

„odpadá“ a v kolonce o údajích o pobírání nemocenského v posledním kalendářním roce tři období, z nichž poslední je „od 13. 9. 2000 do 31. 1. 2001“. Dne 21. 5. 2001 zaslal zaměstnavatel České správě sociálního zabezpečení žádost v níž uvedl, že zaměstnanec V. B. dnešního dne předložil rozhodnutí o přiznání plného invalidního důchodu zpětně od 1. 3. 2001. Dále zaměstnavatel uvedl, že v žádosti uvedl termín ukončení výplaty nemocenských dávek do 31. 1. 2001 proto, že to byla poslední doba, za kterou byly nemocenské dávky již vyplaceny, že však měl být v žádosti uveden termín „dosud“, neboť výplata nemocenských dávek dále pokračovala, a to až do dne 30. 4. 2001. Proto zaměstnavatel se souhlasem zaměstnance požádal o posunutí data přiznání invalidního důchodu ke květnu 2001. Dne 13. 6. 2001 pak zaměstnavatel zaslal doklad o ukončení pracovní neschopnosti k datu 30. 4. 2001.

Krajský soud po písemném vyjádření žalované napadeným rozsudkem rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 20. 3. 2002, č. xxx, zrušil a věc žalované vrátil k dalšímu řízení. Vycházel ze skutečnosti, že pojištěnec V. B. byl v době sepisování žádosti částečně invalidním a v pracovní neschopnosti byl podle předložených hlášení praktického lékaře do 30. 4. 2001. Plný invalidní důchod byl přiznán pojištěnci dne 10. 5. 2001 ke dni 1. 3. 2001, dne 15. 8. 2001 došlo ke změně v datu, k němuž se plný invalidní důchod přiznává na den 1. 5. 2001. Soud vzal za prokázané, že nárok pojištěnce na výplatu plného invalidního důchodu vznikl od 1. 5. 2001, ovšem byl mu vyplácen dříve než mu náležel. Při hodnocení odpovědnosti zaměstnavatele (žalobkyně) vycházel soud z toho, že mezi údaji uvedenými v žádosti jsou rozpory, když jednak nemocenské zastaveno nebylo, jednak bylo vypláceno do 31. 1. 2001- z toho již nelogicky plyne, že od tohoto data do doby sepsání žádosti byl pojištěnec bez prostředků, neboť první rozhodnutí o plném invalidním důchodu mu nárok přiznává až od 1. 3. 2001. Žalovaná tak podle krajského soudu v rozporu s ust. § 32 odst. 1 spr. řádu nezjistila řádně skutečný stav věci přesto, že podle konstantní judikatury Vrchního soudu v Praze platí i ve věcech důchodového pojištění zásada oficiality a nikoliv zásada projednací a z toho plyne i povinnost zjištění vzniku nároku na dávku. Pokud ze žádosti nebylo jednoznačně seznatelné, k jakému datu bylo vyplácení nemocenského zastaveno, bylo povinností úřadu tuto skutečnost zjistit. Rozhodnutí o přiznání důchodu k datu od 1. 3. 2001 tak bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutečného stavu věci a žalovaná tak porušila povinnosti stanovené v § 32 spr. řádu ve vztahu k ustanovení § 65 zákona o důchodovém pojištění. To bylo příčinou přeplatku na výplatě dávky. Nesprávný údaj v žádosti navíc nekoresponduje s datem, k němuž byl důchod přiznán (o jeden měsíc), proto nelze klást příčinnou souvislost mezi nesprávně vyplněnou žádost a výplatu dávky. O nesprávném poskytnutí údajů jako důvodu odpovědnosti lze uvažovat jen tam, kde jde o údaje jednoznačné. Pokud takovými nebyly, bylo na místě činit zjištění ke splnění podmínek nároku. Krajský soud tak neshledal naplněnými podmínky odpovědnosti ve smyslu § 118b zákona č. 582/1992 Sb., a to zejména v nedostatku příčinné souvislosti mezi nesprávnými údaji a výplatou dávky. Proto rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

O důvodech kasační stížnosti uvážil Nejvyšší správní soud následovně :

Rozhodnutím stěžovatelky přezkoumávaným napadeným rozsudkem krajského soudu byla vůči žalobkyni vyvozena odpovědnost podle § 118b zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Odpovědnost za neprávem vyplacené částky vůči organizaci lze vyvodit za situace, kdy organizace nepodala hlášení nebo nepředložila záznam buď vůbec nebo stanoveným způsobem nebo včas

anebo podané hlášení, předložený záznam nebo údaje potvrzené organizací byly nesprávné a v důsledku toho byl důchod poskytnut neprávem nebo ve vyšší výměře než náleží. Tento zákon také stanoví povinnosti organizací sepisovat žádosti o dávky důchodového pojištění na tiskopisech vydaných orgány sociálního zabezpečení (§ 82, § 83). O takový případ se také jednalo; žalobkyně sepsala žádost o plný invalidní důchod svému zaměstnanci a v ní měla uvést nesprávný údaj o ukončení výplaty dávek nemocenského pojištění, v jehož důsledku mělo dojít k nepřípustnému souběhu důchodu a nemocenských dávek. Pojištěnci byl totiž žalovanou přiznán nárok na výplatu invalidního důchodu k datu 1. 3. 2001, když podmínkou pro nárok na výplatu důchodu je splnění podmínek pro vznik nároku na důchod a podání žádosti o vyplácení důchodu (§ 54 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.). Termín, od něhož byl nárok na výplatu důchodu v prvním rozhodnutí přiznán, navazuje na datum podání žádosti, v níž žadatel uvedl, že invalidní důchod požaduje k datu na základě uvážení žalované, resp. příslušné komise. Nemožnost výplaty invalidního důchodu po dobu poskytování nemocenského pak plyne z ust. § 65 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.

V daném případě je nesporné, že došlo k nepřípustnému souběhu důchodu a nemocenských dávek v době od 1. 3. 2001 do 30. 4. 2001, a tedy k přeplatku na důchodu. Důvodem přeplatku byla skutečnost, že žalovaná přiznala důchod a nárok na jeho výplatu k datu navazujícímu na podání žádosti, když vycházela z údaje v žádosti uvedené o ukončení nemocenské k 31. 1. 2001. K vyvození odpovědnosti je však třeba určitého protiprávního úkonu a příčinné souvislosti mezi ním a přeplatkem. Zákon stanoví organizaci povinnost sepisovat žádosti o důchod i poskytovat nezbytné údaje; logicky se musí jednat o pravdivé uvedení všech rozhodných skutečností a údajů. Zákon ukládá sepisovat žádosti na předepsaných tiskopisech, nejsou v něm však stanoveny náležitosti vyplnění těchto tiskopisů. Tiskopis žádosti obsahuje společnou kolonku, v níž je uveden budoucí možný termín skončení jednoroční podpůrčí doby a jako termín zastavení nemocenské „odpadá“. Lze souhlasit s žalovanou, že tento termín se logicky vztahuje pouze k podpůrčí době, která ovšem v daném případě nebyla rozhodná. V další části téže kolonky mají být a jsou uvedeny termíny pobírání nemocenského v posledním kalendářním roce před sepsáním žádosti o invalidní důchod. Není tedy vyžadováno uvedení údaje o skončení pracovní neschopnosti či o ukončení výplaty nemocenských dávek. Z přehledu, v němž je v závěru uvedeno, že nemocenské bylo vypláceno od 13. 9. 2000 do 31. 1. 2001, jednoznačně nevyplývá, že tím byla výplata nemocenské ukončena, ani předtisk neinformuje o způsobu vyplnění v případě, že nemocenské dávky mají být nadále vypláceny. Organizace také při zjištění souběhu sdělila žalované, že požadavek tiskopisu chápala jako uvedení data poslední doby, za níž byla poskytnuta výplata nemocenské před sepsáním žádosti. Za takové situace nelze považovat způsob vyplnění žádosti žalobkyní za protiprávní úkon, resp. za vědomě nesprávně uvedený údaj, který je předpokladem odpovědnosti za přeplatek. Nejvyšší správní soud tedy na rozdíl od krajského soudu neshledal vzájemnou rozpornost ve vyplnění údajů k podpůrčí době a k přehledu pobírání nemocenské v době před sepsáním žádosti a není ani názoru, že pouze skutečnost, že žadatel podal žádost 28. 2. 2001 a důchod mu byl přiznán od 1. 3. 2001 (tedy v návaznosti na žádost neuvádějící od kdy důchod požaduje), činí žádost nejednoznačnou a vyžadující provedení dokazování v řízení o přiznání invalidního důchodu a jeho výplaty. Je však názoru, že způsob, jakým žalobkyně tiskopis vyplnila není uvedením nesprávných údajů, neboť jednoznačné není zadání tiskopisem užité. Na tom nic nemůže měnit ani nekonkrétní tvrzení stěžovatelky, že pracovníci organizací jsou proškolováni. V řízení, které předcházelo rozhodnutí žalované nebylo prokázáno zavinění žalobkyně, z něhož by bylo možno odvodit odpovědnost podle § 118b zákona č. 582/1991 Sb.

Nejvyšší správní soud tak dospěl ke shodnému závěru o neprokázané odpovědnosti žalobkyně, i když zčásti z jiných důvodů. Přitom se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat námitkou kasační stížnosti, že stěžovatelka byla nesprávně zavázána k postupu podle zásady oficiality. Tuto zásadu soud zmínil ve vztahu k řízení o přiznání invalidního důchodu, nikoliv ve vztahu k řízení o vyvození odpovědnosti za přeplatek, když jen rozhodnutí v tomto řízení vydané bylo předmětem soudního přezkumu. Tyto důvody rozsudku krajského soudu tedy nejsou závazným právním názorem pro další řízení o odpovědnosti za přeplatek ve smyslu § 250r občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2002 (nyní § 78 odst.5 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud tedy neshledal oprávněnými tvrzené důvody kasační stížnosti podle § 103 odst.1 písm. a) s. ř. s., a proto kasační stížnost podle § 110 odst.1 s. ř. s., poslední věty, jako nedůvodnou zamítl.

O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst.1 (§ 120) s. ř. s., když při neúspěchu stěžovatelky byla v řízení úspěšnou žalobkyně. Její náklady činí částku 1000 Kč za jeden úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti), 75 Kč na úhradu hotových výdajů advokáta (§ 9 odst. 1 písm. f, § 11 odst.1 písm. d, § 13 odst.3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů), celkem 1075 Kč. Tuto částku uložil soud uhradit stěžovatelce v přiměřené lhůtě k rukám zástupce žalobkyně.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. 8. 2003

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu